

עוצם עין אחת | דבש מלכות מרמתוק

רשמים מביקור בתערוכה החדשה של יהודית לזין וסיגלית לנדאו בגלריה דביר

יהודית לזין, ללא שם, 2023. צילום: עוזי צור

יהודית לזין וסיגלית לנדאו, גלריה דביר, תל אביב

זהו מפגש פסגה מלכותי של צמד יוצרות מהחשובות, המשמעותיות והעוצמתיות באמנות הישראלית ובכלל יהודית לזין וסיגלית לנדאו. המפגש ביניהן בגלריה מסקרן ומפנה ובשום אופן לא טעון או מתנגח. לכל אחת יש המרחב שלה ולא נעשה כל ניסיון מלאכותי להתייכן בכוח (כחיבור המתנשם בין קופלביץ לדוד ריב בגלריה הראל עליו כתבתי לפני שבועיים).

דבש המלכות המרמתוק הזה נרדה מגופי יצירתן העכשוויים. יהודית לזין מציגה ארבעה ציורים פנורמיים מרהיבים הממשיכים את תהליך הבריאה הלזיני המצוי תמיד על-סף היעלמות אל האין השולל ומשמרת את התנועה הפנימית של תהליך יצירה על-סף תהום, זו המסרבת להתקבע ונותרת אקספרסיבית להדהים. בשלושה מהציורים לזין עוגנת במחוזות המיתוס, המשל, תת התודעה הקולקטיבית של התרבות האנושית, ובכך נוצרת נקודת חיבור עם עשייתה של לנדאו בתערוכה.

ב"פרומתיאוס והנשר (2), צל כבד מעלינו, ישראל", נראה ברגע הראשון שזו גופתה של אופליה הצפה בנחל וחום אבריה החרדליים נלוש אל

עוזי צור

התראות במייל

19 בספטמבר 2023, 11:52

הלובן הנגוע בכחול המים, ומעליה, על גדת הנהר, גוחן פרושזרועות המלט האבל. מתברר שזה אינו גבר אלא נשר פרושיאברות ששחור נוצותיו נמהל בתנועה פראית בכחול הרקיע, וכך הוא חג ומאיים מעל זה שגנב את אש האלים לפני שינגוס שוב בקרבינו. זהו הצל הכבד החג מעל העולם הנאור המסרב להיכנע. השליטה של לויין במרחב ובקומפוזיציה תוך־כדי תנועה מתמדת היא מושלמת בציור זה.

יהודית לויין, פרומתיאוס והנשר, 2023, קטע צילום: עוזי צור

אמנויות הריפוי

עוצם עין אחת | רוחות הציור ספוגות בקירות הבניין

"פרומתיאוס והנשר (1)" מספר את סיפור המיתוס הפרומתיאי מזווית שונה. לפנינו פרומתיאוס בגלגולו נשי מוטל בפרופיל בקרקעית הציור כשהבד כולו כוסה בתכלת אפרפרה, מצע אקטיבי הנוטל חלק חשאי בהתרחשות, כששאריות אבריו החומים של הנענש מוטחים באגרסיביות אל התכלת, מתחת לנשר המעניש שכנפיו עשויות אור עז שכמו־נלכד והבעיר את נוצותיו שצוירו באיבחה אחת מהירה ואלימה. ראשו ומקורו החד של הנשר הם פקעת סבוכה של שחור על כתם מימי של אדום־דם המחלחל בתכלת הרקיע האפרפרה, ובמרומי הציור מתגלית לרגע ונמוגה כנף שחורה. האם זו רוח הקודש ממיתוס מאוחר יותר?

ב"ספינקס, מצרים" נראית מסה נשית של זהב טהור שלווין לשה והתיכה אל בד הציור ואל רבדים עמוקים יותר של חושך צבעוני רוטט, ממחישה את הכוח העצום העובר מבעד לחומר, מפיח בו חיים ומוות כאחד. בין לבין יש ציור אחד נפלא ללא שם שבו לויין שבה אל מחוזות אינטימיים. באלכסון, בתוך הלובן המתעבה (כדאי לבחון מקרוב את הרקעים הלבנים של לויין שיש להם חיים נסתרים משלהם) שרועים אשה וגבר המתנים אהבים, נמסים לרגע זה בזה, כשאת גוף הגבר השוכב בגבו אלינו לויין

עגה בכחול דליל כגוף ערטיילאי של מים שלובן הרקע נוגע-לאינוגע בו. את דמות האשה היא מתווה רק בקווי מתאר בגוון חום. וכך, בהיגד אחד של כתם וקו מומחש השוני בין שתי היישויות שהתאחדו לרגע אחד של מעשה האהבים.

סיגלית לנדאו, "דרכי מילוט", 2023 צילום: עוזי צור

יש המאשימים את סיגלית לנדאו בהתמסחרות יתר, בחזרה, האשמות שאולי יש בהן אמת. אבל בתערוכה מהסוג הזה, המאפשרת לה להתחדש (כתערוכה שהיתה לה לפני כשלוש שנים בגלריה הראל), לנדאו זורחת שוב כיוצרת בעלת יכולת לנסוק ולהתבונן בעצמה מבחוץ וממעל. לנדאו חוזרת כאן באומץ לב אל המדיום הבסיסי, האנכרוניסטי כביכול, של צביעת בדים בתהליך של קשירה ופתיחת קשרים, חזרה ליסוד ולשורש המחברים אותה מחדש אל הליבה הצמיגית של מעשה היצירה.

לפנינו שלושה "דגלים" מרובעים מפולשים שבכל אחד מהם מתרחש מפץ קוסמי או גיאולוגי שונה ודומה, מהטבור אל השוליים במעגלים הולכים ומתרחבים, במשחק רווי וקורן של שלושה פיגמנטים מומסים המפעפעים זה בזה, אדום-ירוק-שחור-לבן שמינונם משתנה מבד לבד ואתו משתנה האווירה של הבד. אלו הם גם צבעי הדגל הפלסטיני האסור שלנדאו מטמיעה אל תוך האמנות, אל היפה. אך מעבר לאמירה הפוליטית הכל גם חוזר אל מלאכת היד המסורתית ואל המשכיות של מסורת עתיקה הנמצאות ביסוד הדברים כולם, בטרם הופרדו האומנות והאמנות זו מזו. הבדים גם משמרים את הקמטוטים שנוצרו בתהליך העשייה.

סיגלית לנדאו, "שחור, אדום וירוק (דגל)", 2023, קטע צילום: עוזי צור

כנגד הבדים וברוח בין שני ציורים של ליון מהדס הפסל "דרכי מילוט", גירסתה הפלסטית של לנדאו לראש מדוזה המחברת אותה לעולם המיתוס של ליון. ראשה הערוף של מדוזה תלוי כפרי מוזר בתוך פקעת פלגי שערה המאורכים שהיו לנחשים מזרי אימה ועליהם היא נמלטת לכל עבר כעכביש מפלצתי. עיני הנחשים הם ראשי מסמרים חלודים הנעוצים בראשיהם המשולשים המוריקים. האם ראשה של מדוזה המציץ מבין הנחשים הוא דיוקן עצמי של האמנית? אלה פנים ענוגות ונוגות שקבועות בו עיניה הממיתות העצומות, והיא שקועה בעצמה, לכודה בגורלה כנגד רצונה (גורל האמן היוצר) לאחר שנאנסה על־ידי פוסידון במקדשה של אתנה. זהו פסל יצוק בברונזה הקורן מעוצמה מחושלת, מפתה וארסי.

בחלל המשרד מוקרן הווידיאו ההיפנוטי המדיסטיבי "שם לתמיד", בו מבט־על על אי של מלח שלבו מאודם, סובב על צירו על־פני המים הכבדים, ודמותה הזעירה של לנדאו חנה במעגל בשוליו (בפועל המצלמה נעה במעגל בכיוון אחד בעוד לנדאו נעה בכיוון ההפוך, מה שיוצר את אשליית תנועתו של האי). האי נדמה לפרח נדיר של בשר נא ממולח ומדמם, מין מזבח שהאמן, המאמין, נידונו להקיפו עד אינסוף בשמש הקופחת. וכך קללה עתיקה נושקת לקללה עכשווית, עונש קדום נושק לעונש עכשווי (כך גם ב"פרומתיאוס" של ליון וב"ראש מדוזה" של לנדאו עצמה).